

Свистович Роман,

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри «Правознавство» Житомирського інституту ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», вул. Фрометівська, 2, м. Київ, 03039; <https://orcid.org/0009-0005-5057-6133>

ПОНЯТТЯ МЕТОДОЛОГІЇ ВИВЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ: ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ

Анотація. У науковій статті встановлено, що питання вивчення масових заходів в Україні на сьогодні є недосконалим. В переважній більшості випадків організація вивчення проведення масових заходів зводилась до порівняння тих масових заходів які відбулися з попереднім періодом та розробка формальних рекомендацій щодо діяльності правоохоронних органів у сфері попередження правопорушень під час їх проведення

В цілому в Україні законодавством передбачено що громадяни мають можливість збиратися мирно, висловлювати різні точки зору, критикувати владу та примушувати її приймати відповідні рішення..

Разом з тим законодавство яке регулює питання проведення масових заходів в Україні недосконале, двічі пропонувалося прийняття Закону України «Про масові заходи в Україні», але проекти було відхилено.

На сьогодні не розроблено відповідних критеріїв оцінки масових заходів, видання дозволів на їх проведення, самого процесу проведення масових заходів, використання різноманітних засобів масової агітації, охорони публічного порядку та публічної безпеки під час проведення масових заходів, завершення масових заходів та прийняття відповідних документів та т. ін.

Слід зазначити, що в Україні також не розроблено методології вивчення такого суспільного явища як масові заходи. Не аналізуються також форми і методи проведення масових заходів в західних країнах.

Обґрунтовано що масові заходи в Україні в переважній більшості проводилися за дозволом місцевої влади та органів місцевого самоврядування, проте централізованих інструкцій та інших нормативних документів немає. Не розроблено методології вивчення масових заходів та аналіз питань, які є визначальними при їх проведенні

До таких питань належать такі як вивчення осіб організаторів масових заходів, отримання дозволів на їх проведення, впливу масових заходів на стан охорони публічного порядку та публічної безпеки, та навіть питання переростання мирних масових заходів у масові заворушення

Зроблено висновок, що на сьогодні необхідно розробити відповідні методологічні рекомендації для науковців стосовно вивчення та аналізу масових заходів. На основі вивчення та аналізу пропонується прийняття окремих нормативних документів.

Перш за все необхідно прийняти відповідний Закон України щодо проведення масових заходів. В Конституції України фіксуються загальні вимоги щодо організації і проведення масових заходів, які підтверджують право громадян на їх вільне проведення, проте тлумачення цих загальних вимог передбачене детально розроблені на основі наукового аналізу рекомендації

Ключові слова: методологія вивчення суспільних явищ, аналіз організації проведення масових заходів, етапи проведення масових заходів та їх система, форми і методи проведення масових заходів в Україні, законодавстві акти стосовно проведення масових заходів

Svystovych Roman,

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Head of the Department «Jurisprudence», The Zhytomyr Institute of the Private Joint Stock Company «Higher education institution «The Interregional Academy of Personnel Management», 2, Frometivska Str., Kyiv, 03039; <https://orcid.org/0009-0005-5057-6133>

THE CONCEPT OF THE METHODOLOGY OF STUDYING THE ORGANIZATION OF MASS EVENTS: FEATURES AND METHODS OF CONDUCTING

Abstract. *The scientific article established that the issue of studying mass events in Ukraine today is imperfect. In the vast majority of cases, the organization of studying the conduct of mass events was reduced to comparing those mass events that took place with the previous period and the development of formal recommendations regarding the activities of law enforcement agencies in the field of crime prevention during their implementation*

In general, the legislation in Ukraine provides that citizens have the opportunity to gather peacefully, express different points of view, criticize the government and force it to make appropriate decisions.

At the same time, the legislation governing mass events in Ukraine is imperfect, the adoption of the Law of Ukraine "On Mass Events in Ukraine" was proposed twice, but the projects were rejected.

To date, no relevant criteria have been developed for evaluating mass events, issuing permits for their holding, the very process of holding mass events, the use of various means of mass agitation, protection of public order and public safety during mass events, the completion of mass events and the adoption of relevant documents, etc. others

It should be noted that Ukraine has also not developed a methodology for studying such a social phenomenon as mass events. The forms and methods of holding mass events in Western countries are also not analyzed.

It is well-founded that the vast majority of mass events in Ukraine were carried out with the permission of local authorities and local self-government bodies, but there are no centralized instructions and other regulatory documents. Methodologies for the study of mass events and the analysis of issues that are decisive in their implementation have not been developed

Such issues include the study of the organizers of mass events, obtaining permits for their holding, the impact of mass events on the state of public order and public safety, and even the issue of the development of peaceful mass events into mass riots

It was concluded that today it is necessary to develop appropriate methodological recommendations for scientists regarding the study and analysis of mass events. On the basis of study and analysis, it is proposed to adopt separate regulatory documents.

First of all, it is necessary to adopt the relevant Law of Ukraine on holding mass events. The Constitution of Ukraine fixes general requirements for the organization and holding of mass events, which confirm the right of citizens to freely hold them, but the interpretation of these general requirements is provided for in detailed recommendations developed on the basis of scientific analysis

Key words: *methodology for the study of social phenomena, analysis of the organization of mass events, stages of mass events and their system, forms and methods of mass events in Ukraine, legislation, acts related to mass events.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Подальша демократизація громадянського суспільства, децентралізація більшості владних повноважень на сьогодні пріоритетним напрямом реформ в Україні. Одним з важливих напрямів демократизації суспільства є можливість проводити мирні зібрання та висловлювати різноманітні думки і претензії до влади. Разом з тим проведення масових заходів на сьогодні не врегульовано законодавством. Стаття Конституції України, яка проголошує вільне обрання громадянами форм і методів проведення масових заходів є загальною, але

деталі проведення масових заходів, їх організація, охорона публічного порядку та публічної безпеки та інші аспекти мають вирішувати органи місцевої влади.

Проте на сьогодні немає єдиного нормативного документа, який би визначав основні напрями як проведення масових заходів так і надання дозволів на їх проведення з боку органів місцевої влади. На нашу думку, такий стан викликаний недостатніми дослідженнями у сфері масових заходів та відсутністю відповідного аналізу тих які проводилися. Не розроблено методологію вивчення масових заходів, а також відсутні пропозиції щодо правового регулювання самого процесу масових заходів.

Вивчення масових заходів їх форм і методів, впливу таких заходів на стан суспільства в цілому має сприяти більш ефективному розвитку громадянського суспільства та демократизації країни в цілому

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Теоретичною основою статті є широкий спектр наукових і законодавчих джерел. Основними з них є закони та законопроекти України та інші нормативно-правові акти.

У статті проаналізовано ряд монографічних досліджень, які проводилися у сфері вивчення масових заходів. До них відносяться праці Мельника Р.С., Яременка А.О та інших. Аналізувалися також і дисертаційні дослідження таких авторів як Мамай К.В., Заросила В. В., Возника М.В, Мартишка А.О. та інших

Аналізувалися також праці з теорії методологічних досліджень з метою формування прикладної практики стосовно вивчення масових заходів. Це праці таких вчених як Бірта Г. О., Данильчан О. Г. та інші.

Використовується також інформаційно-аналітичний матеріал, який висвітлює різні аспекти організації та проведення масових заходів (Денисова М.М., Богуш Л.А та інші).

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою пропонованого наукового дослідження є аналіз системи методології вивчення масових заходів, їх проведення та стан їх організації. Висловлено пропозиції щодо більш глибокого вивчення та аналізу системи масових заходів, яка в подальшому може стати базою для підготовки відповідних нормативних документів у сфері масових заходів

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Поняття методології вивчення організації проведення масових заходів: особливості та методика проведення

Питання методології організації і проведення масових заходів практично не розглядалося в юридичній літературі. Насамперед треба констатувати що таке методологія і яка її мета.

Методологія – це вчення про організацію діяльності людини [1]. Але організації та застосування методології потребує не всяка діяльність. Людська діяльність за визначенням окремих дослідників поділяється на репродуктивну та продуктивну. Репродуктивна діяльність

є копією з діяльності іншої людини або копією своєї діяльності, освоєної раніше. Наприклад, одноманітна діяльність токаря в механічному цеху застосування методології не потребує, оскільки вона вже організована (самоорганізована) раз і назавжди.

Продуктивна діяльність спрямовано отримання об'єктивно нового чи суб'єктивно нового результату. Діяльність, спрямовану отримання об'єктивно нового результату, називається в окремих випадках творчістю. Але продуктивна діяльність часто може руйнувати колишні стереотипи, тому для отримання суб'єктивно нового результату застосовують термін «дія, що впорядковує». Цей вид діяльності полягає у встановленні норм, які найчастіше реалізуються у формі законів, стандартів, наказів і т.д.

Будь-яка науково-дослідна діяльність завжди спрямовано отримання об'єктивно нового результату. Тому продуктивна діяльності потребує організації. Якщо методологію розглядати як вчення про організацію діяльності, треба розуміти, що таке «організація».

Термін «організація» означає:

– внутрішню впорядкованість і узгодженість взаємодії більш менш диференційованих і автономних частин цілого, обумовлену його будовою;

– сукупність дій або процесів, що ведуть до утворення та вдосконалення взаємозв'язків між частинами цілого;

– об'єднання людей, що спільно реалізують якусь програму або ціль і діють на основі певних процедур і правил.

Методологія розглядає організацію діяльності як цілеспрямовану активність людини. Організувати діяльність – означає впорядкувати їх у цілісну систему з чіткими і певними характеристиками, логічною структурою, визначальними процес її здійснення [2].

Логічна структура включає такі компоненти: суб'єкт, об'єкт, предмет, форми, кошти, методи діяльності та її результат. Зовнішніми стосовно цієї структури є наступні характеристики діяльності, принципи, норми, умови та особливості.

Історично склалися різні типи культури організації діяльності. Сучасним є проектно-технологічний тип, який у тому, що продуктивна діяльність людини (чи організації) розбивається окремі завершені цикли, які називаються проектами.

Існує два визначення проекту: проект як нормативна модель деякої системи та проект як цілеспрямоване створення або зміна системи,

обмежена в часі та ресурсах і має специфічну організацію.

Процес діяльності розглядається в рамках проекту, що реалізується в певній тимчасовій послідовності за стадіями, фазами і етапами, причому послідовність є загальною для всіх видів діяльності.

Завершеність циклу діяльності (проекту) визначається трьома фазами:

1) фаза проектування, результатом якої є побудована модель або наукова гіпотеза як модель створюваної системи нового наукового знання та план її реалізації;

2) технологічна фаза, наслідком якої є реалізація системи, тобто. перевірка гіпотези;

3) рефлексивна фаза, результатом якої є оцінка побудованої системи нового наукового знання та визначення необхідності її подальшої корекції, або «запуску» нового проекту, тобто, побудови нової гіпотези та її подальшої перевірки.

У сфері вивчення та аналізу масових заходів всі зазначені форми і методи застосовуються.

Тобто, якщо ми плануємо вивчати та аналізувати масові заходи перш за все треба визначити гіпотезу, які масові заходи мають вивчатися і якого результату планується досягти. При цьому якщо планується вивчення і аналіз масових заходів в цілому то, на нашу думку, необхідно визначити основні ознаки явища, яке має вивчатися. До таких ознак можна віднести:

– визначення виду та мети масового заходу (політичний, спортивний, культурно-масовий, релігійний т. ін.) [3, 4];

– термін у який планується проведення масового заходу (декілька годин, декілька днів та т. ін.) [5];

– кількість учасників (у даному аспекті може бути застосовано виміри, які використовувалися попередніми дослідниками, малий, середній та великий та т. ін.) [6];

– чи отримано дозвіл на проведення масового заходу або він проводиться без попередження;

– які пропозиції з боку організаторів стосовно охорони публічного порядку та публічної безпеки під час проведення масових заходів [7];

– місце проведення масового заходу та його розташування;

– чи мають використовуватися різноманітні засоби агітації під час проведення масового заходу (плакати, підсилювачі звуку та т. ін.);

– ризики щодо переростання масового заходу у масові безладдя;

– наявність інших масових заходів у цей час та можливість сутічок між учасниками протилежних масових заходів;

– реклама та висвітлення масового заходу у засобах масової інформації;

– наявність відповідних даних про виникнення провокативних заяв чи дій збоку учасників масового заходу та можливості їх попередження [8];

– можливості забезпечення охорони публічного порядку та публічної безпеки працівниками правоохоронних органів;

– можливості заборони проведення масового заходу у зв'язку з відповідними обставинами;

– можливості припинення масового заходу у зв'язку з виникненням загроз для життя і здоров'я громадян;

– можливості використання учасниками масового заходу різноманітних видів саморобної зброї чи небезпечних предметів, які можуть нанести шкоду громадянам чи спеціальним суб'єктам, будівлям, пам'ятникам та т. ін.;

– припинення масового заходу та ліквідації наслідків масових заходів;

– завершення масового заходу та наведення порядку та т. ін.

Таким чином є ціла низка аспектів, які мають бути врахованими при проведенні аналізу масових заходів. Зазначені пункти можуть бути згруповані у певні категорії. Наприклад, забезпечення публічного порядку та публічної безпеки: їх забезпечення може здійснюватися як працівниками правоохоронних органів так і самостійно учасниками масових заходів. Крім того треба враховувати інші факти стосовно охорони публічного порядку та публічної безпеки такі як кількість учасників, вид масового заходу, направлення масового заходу та навіть погодні умови [9].

На сьогодні зазначені аналізи по Україні на жаль не проводилися. Тим більше що зараз під час війни масові заходи практично заборонені. Проте ті дані, які було зібрано у попередні роки в переважній більшості зберігаються у відповідних архівних матеріалах МВС України.

З відкритих джерел та аналізу масових заходів, які проводилися та наукових робіт з зазначеної тематики можна зробити окремі попередні висновки. Разом з тим вони не можуть бути репрезентативними, адже окремі дані щодо масових заходів не зафіксовано.

Стосовно видів масових заходів в Україні то вони перш за все поділяються на організовані та неорганізовані або спонтанні. При цьому спонтанні масові заходи в окремих випадках є досить небезпечними, адже вони частіше можуть переростати у масові порушення публічного порядку та публічної безпеки [10].

Організовані масові заходи в Україні можуть визначатися в переважній більшості за напрямками проведення. Ці напрями можна визначати як види масових заходів тобто це політичні, релігійні, культурно-масову, соціальні, освітньо – наукові та інші масові заходи.

Щодо аналізу термінів проведення масових заходів то в переважній більшості масові заходи закінчувалися протягом однієї доби або декількох годин. Проте приклад перебування великої кількості людей на Майдані незалежності довгий час свідчить, що масові заходи можуть продовжуватися аж до досягнення результату який вимагають учасники.

Заросило В. В. пропонує наступну класифікацію масових заходів за кількістю учасників: «малі – до 50 учасників, середні – від 50 до 100, великі – від 100 до 500 учасників та дуже великі – від 500 учасників» [4].

При цьому наголошується, що масові заходи, які включають до 100 осіб є найбільш керованими, інші масові заходи які перевершують зазначену кількість можуть переростати у масові заворушення. Існують також такі підходи до класифікації як малі, середні та великі масові заходи.

Щодо класифікації за тим, чи отримано дозвіл на проведення масового заходу, то вивченню і аналізу підлягають масові заходи, які отримали відповідний дозвіл без порушень законодавства, ті які отримали дозвіл з порушеннями, які зверталися але не отримали дозволу з невідомих причин, а також такі які не зверталися за дозволом, але проводили масові заходи. Найбільш небезпечними відповідно є масові заходи, організатори яких не зверталися за дозволом, але проводили їх або спонтанні масові заходи.

Щодо охорони публічного порядку та публічної безпеки то аналіз показує що такі дії можуть здійснювати як працівники Національної поліції так і самі учасники масових заходів. При цьому у дозволі, яке надають органи місцевої влади зазначений пункт, за пропозиціями окремих дослідників, є обов'язковим [11].

Досить суттєвим аспектом аналізу масових заходів є визначення місця їх проведення. За результатами дослідження місця проведення масових заходів можуть поділятися на ті, які проводяться на відкритій місцевості і такі, які проводяться у приміщеннях. Щодо тих, які проводяться у приміщеннях встановлюються певні вимоги, які передбачають дотримання правил протипожежної безпеки та інших, які спрямовані на збереження приміщень, меблів та іншого обладнання під час проведення масових заходів.

За пропозиціями дослідників зазначені пункти мають бути передбачені у дозволах, які надаються органами місцевої влади та місцевого самоврядування.

Щодо масових заходів, які проводяться на відкритій місцевості також є певні вимоги, які включені у рішення органів окремих міст та районів. До таких вимог відносяться обмеження місця проведення масових заходів окремими територіями, наприклад, вулицями парками та т. ін. У ряді випадків у нормативних актах, які приймалися органами місцевої влади, заборонялося проведення масових заходів поблизу шкіл, дитячих садків, лікарень та інших місць масового перебування людей.

Окремим пунктом щодо проведення масових заходів розглядається питання застосування різноманітних засобів масової агітації тобто використання плакатів, листівок, підсилювачів звуку та т. ін. Зазначені аспекти також мають бути обговорені під час отримання дозволів на проведення масових заходів. Застосування зазначених предметів може також впливати на стан публічного порядку та публічної безпеки, турбувати людей, які не беруть участь у проведенні масових заходів. Крім того аналіз показав, що потрібно розробити окремі критерії щодо таких засобів масової агітації та їх використання під час проведення масових заходів.

Детального аналізу щодо можливості переростання звичайних масових заходів у масові заворушення на сьогодні не проводилося. Разом з тим окремі аспекти таких змін висвітлювалися в наукових джерелах. Перш за все якщо масовий захід є спонтанним та викликаний певними неправомірними діями влади, або спровокований певними політичними силами він може перетворитися на масові порушення публічного порядку та публічної безпеки. З іншого боку існують приклади, коли поведінка окремих посадових осіб може викликати масове невдоволення і також переростання масових заходів у масові заворушення. Правоохоронні органи можуть використовувати свої форми і методи для встановлення відповідних обставин щодо попередження переростання масових заходів у масові заворушення.

Зафіксовано непоодинокі випадки, коли в місті можуть проводитися водночас, два чи декілька масових заходів, які в більшості випадків є протилежними і можуть призвести до сутичок між учасниками. Для прикладу можна навести масові заходи з участю представник ЛГБТ та прибічниками так званих традиційних цінностей. В ряді випадків такі масові заходи супро-

воджуються сутичками та нанесенням тілесних ушкоджень [12, 13]. В подальшому зазначений феномен також підлягає детальному аналізу та підготовці відповідних рекомендацій з метою недопущення сутичок [14].

Питання про рекламу майбутніх масових заходів також підлягає детальному аналізу, адже іноді зазначена реклама замаскована під заклики щодо порушень публічного порядку та публічної безпеки або спрямована на розповсюдження забороненої ідеології. Особливо важливою є така діяльність на сьогодні в умовах війни Російської Федерації в Україні.

На сьогодні в Україні відсутня статистика стосовно кількості заборонених масових заходів та підстав їх заборони. Проте зазначені факти мали місце і вивчення зазначеної інформації є необхідним. Адже громадяни України мають право на проведення масових заходів, проте існують і різні обставини, які можуть бути підставами для захоронення масових заходів. В переважній більшості такими підставами є об'єктивні фактори, наприклад, вплив погодних умов, пандемія, землетруси, повінь та т. ін. Разом з тим слід звернути увагу і на суб'єктивні фактори, які пов'язані з діяльністю людей. Наприклад, суб'єктивними факторами заборони проведення масових заходів в Україні на сьогодні є війна, яка ведеться Російською Федерацією.

Вимагають вивчення також аспекти використання учасниками масових заходів в окремих випадках політичних так і спортивних різноманітних предметів, які можуть бути використані як зброя для нанесення тілесних ушкоджень. Зазначені випадки було зафіксовано в ряді масових заходів. Мабуть необхідно проведення відповідного аналізу та внесення доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України

В цілому форми і методи вивчення системи масових заходів які використовуються в переважній більшості використовуються і у вивченні інших соціальних явищ. Проте при вивченні масових заходів неможливо використовувати такі форми і методи як експеримент, адже проведення масового заходу для експерименту не виявляється можливим. Специфікою методології вивчення масових заходів є те, що вони в переважній більшості проводяться ніби традиційно наприклад, релігійні масові заходи, освітні та наукові та т. ін. Проте абсолютно схожих масових заходів не фіксується, тому відмінні риси їх мають бути враховані в процесі аналізу

Висновки. Методологія вивчення та аналіз масових заходів є специфічною сферою вивчення соціальних явищ. Його специфіка

передбачає, що не всі форми і методи вивчення такого соціального феномену можуть бути застосовані. Наприклад, при проведенні аналіз та вивчення окремих соціальних явищ може бути використано такий метод як експеримент. Проте при вивченні та аналізові масових заходів питання щодо експерименту ставитися не може, адже проводити масовий захід заради експерименту неможливо.

Слід зазначити, що в переважній більшості масові заходи є типовими, але з іншого боку існує цілий ряд масових заходів, які мають певні характерні риси, але вони не повторюються, тому формування поняття системи масових заходів також має бути детально опрацьовано.

Методологія вивчення і аналізу масових заходів також вимагає розроблення новітніх форм і методів. Це можуть бути вивчення соціальних мереж, використання Інтернету для інформування учасників масових заходів, контроль за створенням окремих груп учасників та планування неправомірних дій під час масових заходів та т. ін. Разом з тим зазначені форми і методи межують з порушеннями прав і свобод громадян і можуть бути предметом кримінального переслідування, тому їх застосування може здійснюватися тільки з дозволу учасників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / Г. О. Бірта, Ю.Г. Бургу. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
2. Данильян О. Г. Організація та методологія наукових досліджень: навч. посіб. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. Харків: Право, 2017. 448 с.
3. Яременко А. О. Щодо визначення поняття масових заходів. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2006. № 34. С. 32–38.
4. Заросило В. В. Теорія масових заходів та їх вплив на громадську безпеку. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Юридичні науки*. 2021. 3 (42), 122–126. URL: <https://journals.maup.com.ua/index.php/law/article/view/1013>
5. Денісова М. М. Правове забезпечення реалізації конституційного права на мирні зібрання в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х., 2010. 18 с.
6. Возник М. В. Організаційно-правові засади управління органами внутрішніх справ при забезпеченні масових заходів : дис. ... канд. юрид. наук спец. 12.00.07. / М. В. Возник. К. : 2010. 188 с.
7. Мартишко А. Ю. Адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку ОВС під час проведення спортивних заходів : дис. ... канд. юрид. наук спец. : 12.00.07. / К. : 2010. 248 с.

8. Богуш Л. А. Роль засобів масової інформації у висвітленні збройних конфліктів у світі: теоретичний підхід. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 32 (71) № 4 Ч. 3 2021
9. Яременко А. О. Градація масових заходів за ймовірністю настання надзвичайних подій : збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Управлінські, правові та психологічні аспекти запобігання масовим порушенням громадського порядку і проявам тероризму (26–28 червня 2008 р). м. Київ. К. : УВПД ГШ МВС України 2009. 332 с.
10. Лебон Г. Психология народов и масс. СПб. : Питер. 1995. 340 с.
11. Березан В. М. Адміністративно-правове забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки під час проведення масових заходів : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2014. 287 с.
12. «Запоріжжя Прайд»: в оточені поліції та з затриманими. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/zaporizhzhya-prayd-v-otochenni-politsiyi-i-z-zatrymanymy/30848770.html>
13. Летіли яйця, розпиляли газ та билися: в Одесі в сутичках під час ЛГБТ-прайду травмували двох поліцейських. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/letili-yausya-rozpilyali-gaz-ta-bilisya-v-odesi-v-sutichkah-pid-chas-lgbt-praydu-travmuvali-dvoh-policeyskih-1615759.html>
14. Мамай К. В. Діяльність органів внутрішніх справ щодо попередження та припинення групових порушень громадського порядку та масових безпорядків : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. / К. В. Мамай. К. : 2014. 201 с.
5. Denisova, M. M. (2010). Pravove zabezpechennia realizatsii konstytutsiinoho prava na myrni zibrannia v Ukraini [Legal support for the implementation of the constitutional right to peaceful assembly in Ukraine]: autoref. thesis ... candidate law Sciences: 12.00.02 / Denisova Maryna Mykhailivna; Hark. national University of Internal Affairs affairs Kh., 18 p. [in Ukrainian]
6. Voznyk, M. V. (2010). Orhanizatsiino-pravovi zasady upravlinnia orhanamy vnutrishnikh sprav pry zabezpechenni masovykh zakhodiv [Organizational and legal principles of management of internal affairs bodies in the provision of mass events]: Diss. ... candidate law of special sciences 12.00.07. / M. V. Voznyk. K.: 188 p. [in Ukrainian]
7. Martyshko, A. Yu. (2010). Administratyvno-pravove zabezpechennia okhorony hromadskoho poriadku OVS pid chas provedennia sportyvnykh zakhodiv [Administrative and legal provision of protection of public order of the OVS during sports events]: Diss. ... candidate law of special sciences 12.00.07. / A. Yu. Martyshko. K.: 248 p. [in Ukrainian]
8. Bogush, L. A. (2021). Rol zasobiv masovoi informat-sii u vysvitleni zbroinykh konfliktiv u sviti: teoretichnyi pidkhid [The role of the mass media in the coverage of armed conflicts in the world: a theoretical approach]. *Scholarly notes of the TNU named after V. I. Vernadskyi. Series: Philology. Journalism Volume 32 (71) No. 4 Part 3* [in Ukrainian]
9. Yaremenko, A. O. (2009). Hradatsiia masovykh zakhodiv za ymovirnistiu nastannia nadzvychainykh podii: zbirnyk materialiv mizhnarodnoi nauko-vo-praktychnoi konferentsii «Upravlinski, pravovi ta psykholohichni aspekty zapobihannia masovym porushenniam hromadskoho poriadku i proiavam teroryzmu (26-28 chervnia 2008 r) [Gradation of mass events according to the probability of occurrence of extraordinary events. / collection of materials of the international scientific and practical conference "Administrative, legal and psychological aspects of preventing mass violations of public order and manifestations of terrorism (June 26-28, 2008)]. Kyiv. K.: UVPD General Office of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. 332 p. [in Ukrainian]

REFERENCES:

1. Birta, G. O. (2014). Metodolohiia i orhanizatsiia naukovykh doslidzhen [Methodology and organization of scientific research: academic. Manual] / G.O. Birta, Y.G. K. Burgu: "Center for Educational Literature", 142 p. [in Ukrainian]
2. Danilyan, O. G. (2017). Orhanizatsiia ta metodolohiia naukovykh doslidzhen [Organization and methodology of scientific research: teaching. Manual] / O. G. Danilyan, O. P. Dzoban. – Kharkiv: Pravo, 448 p. [in Ukrainian]
3. Yaremenko, A. O. (2006). Shchodo vyznachennia poniattia masovykh zakhodiv [Regarding the definition of the concept of mass events], *Bulletin of the Kharkiv National University of Internal Affairs*. No. 34. P. 32–38. [in Ukrainian]
4. Zarosylo, V. V. (2021). Teoriia masovykh zakhodiv ta yikh vplyv na hromadsku bezpeku [The theory of mass events and their impact on public safety]. *Scientific works of the Interregional Academy of Personnel Management. Legal Sciences*, 3 (42), 122–126. Retrieved from: <https://journals.maup.com.ua/index.php/law/article/view/1013> [in Ukrainian]
10. Lebon, H. (1995). Psykholohiia narodov y mass [Psychology of nations and masses]. St. Petersburg Peter. 340 p.
11. Berезan, V. M. (2014). Administratyvno-pravove zabezpechennia okhorony hromadskoho poriadku ta hromadskoi bezpeky pid chas provedennia masovykh zakhodiv [Administrative and legal protection of public order and public safety during mass events] / V.M. Berезan – diss... candidate. law sciences specialty 12.00.07 K., 287 p. [in Ukrainian]
12. «Zaporizhzhia Praid»: v otocheni politsii ta z zatrymanymy ["Zaporizhzhya Pride": surrounded by police and with detainees]. Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/zaporizhzhya-prayd-v-otochenni-politsiyi-i-z-zatrymanymy/30848770.html> [in Ukrainian]

13. Letily yaitsia, rozpylialy haz ta bylysia: v Odesi v sutychkakh pid chas LHBT-praidu travmuvaly dvokh politseyskykh [Eggs flew, gas was sprayed and fighting: in Odesa, two police officers were injured in clashes during the LGBT Pride]. Retrieved from: <https://tsn.ua/ukrayina/letili-yaycyia-rozpilyali-gaz-ta-bilysya-v-odesi-v-sutichkah-pid-chas-lgbt-praydu-travmuvali-dvoh-policeyskih-1615759.html> [in Ukrainian]
14. Mamai, K. V. (2014). Diialnist orhaniv vnutrishnikh sprav shchodo poperedzhennia ta prypynennia hrupovykh porushen hromadskoho poriadku ta masovykh bezporiadkiv [Activities of internal affairs bodies regarding the prevention and termination of group violations of public order and mass disturbances] : Diss. candidate law of special sciences 12.00.07. / K. V. Mamai. K.: 201 p. [in Ukrainian]